

ЩОДО ПИТАННЯ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ В УКРАЇНІ

О.В. Малей, А.О. Ключка

Харківський національний автомобільно-дорожній університет, м. Харків

Сучасний світ відчуває істотне погіршення екологічної ситуації. Вплив людини на навколишнє природне середовище є трансформуючим, причому ця трансформація майже завжди несе негативні наслідки. Перманентне збільшення споживання природних ресурсів призводить як до виснаження природи, так і до забруднення її різними відходами виробництва.

Не полишає проблема відходів і Україну. За даними Державної служби статистики України річний обсяг генерування відходів у 2011 р. склав 447,6 млн. т, що на 28,4 млн. т більше, ніж у минулому 2010 р. [1].

У структурі відходів за категоріями матеріалів найбільшу питому вагу займають мінеральні відходи – 71,0%, пуста порода від днопоглиблювальних робіт – 10,6%, побутові та подібні відходи – 1,8%, інші відходи – 16,6%. Головними джерелами утворення мінеральних відходів є підприємства добувної, металургійної, переробної, хімічної промисловості. Структуру утворення відходів від економічної діяльності підприємств та організацій і в домогосподарствах у 2011 році представлено на рисунку 1.

Загальна політика поводження як з промисловими так і побутовими відходами у сучасній Україні зводиться до їх складування та спалювання незначної їх частини. Утилізується лише 30% промислових відходів та 4% побутових відходів, а це надзвичайно низькі показники.

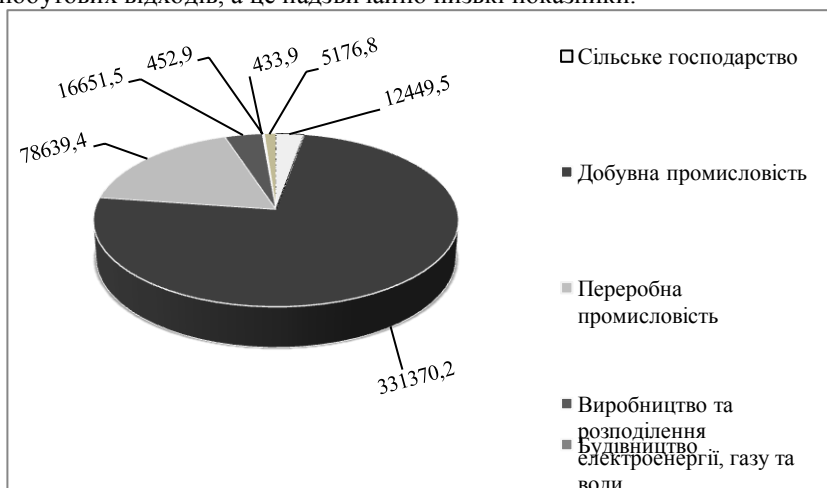

Рисунок 1 - Структура утворення відходів від економічної діяльності підприємств та організацій і в домогосподарствах у 2011 році, тис. т [1].

В країні діє низька мотивація щодо діяльності з утилізації відходів, не проявляється активність з боку органів влади різних рівнів. Система збирання відходів недосконала та носить фрагментарний характер. Підтвердженням недосконалості існуючої системи поводження з відходами є показник утворення відходів I-IV класів небезпеки на душу населення, який за останні роки неспинно зростає, а це свідчить про мінімальну та вкрай неефективну регулюючу роль державного управління з цього питання (рисунок 2). За останні чотири роки цей показник зріс на 42%.

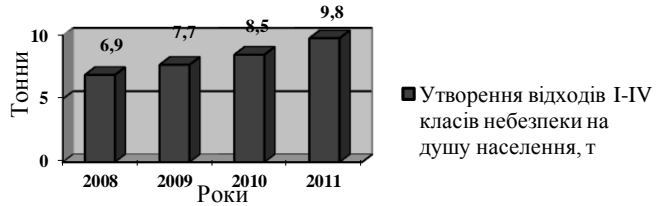

Рисунок 2 - Утворення відходів I-IV класів небезпеки на душу населення за період з 2008 по 2011 роки, т. [1].

Відмінність ситуації поводження з відходами в Україні в порівнянні з іншими розвиненими країнами полягає як у великих обсягах утворення відходів, так і у відсутності інфраструктури поводження з ними, що стала неодмінним атрибутом всіх економік розвинених країн [2]. Вторинне ресурсокористування дедалі більше стає органічною складовою цивілізаційного розвитку і одним із найважливіших векторів побудови «зеленої» економіки.

В Україні «екологізація» виробництва спирається на жорсткі адміністративні методи, які зводяться до виявлення і покарання винних у забрудненні навколишнього середовища та фіксації наслідків техногенного впливу людини на природу, що не дає ефективного результату у системі управління якістю навколишнього середовища.

Досвід розвинених країн світу свідчить про перспективність ринкових та економічних важелів системи управління природоохоронною діяльністю, однак розвиток цих важелів в Україні відбувається дуже повільно, особливо на стадії практичної реалізації.

У сучасному управлінні в системі поводження з відходами впроваджено вузьке коло економічних інструментів, зокрема: екологічний податок за розміщення відходів; спеціальні фонди для цільового фінансування природоохоронних заходів, у тому числі щодо утилізації відходів; здешевлення кредитів за рахунок зазначених фондів щодо заходів у сфері поводження з відходами; страхування екологічного ризику при перевезенні

небезпечних відходів; встановлення економічної відповідальності за екологічні правопорушення і компенсація збитків, нанесених навколишньому природному середовищу, здоров'ю населення та майну громадян чи суб'єктів господарського права в результаті недбалого поводження з відходами [4].

Створення інфраструктури поводження з відходами - це надзвичайно масштабне завдання національного рівня [3]. І в цьому напрямку нарешті здійснюються певні заходи. Так, розпорядженням № 22-р прийнятим на засіданні Уряду 3 січня 2013 року Кабінет Міністрів схвалив Концепцію Загальнодержавної програми поводження з відходами на 2013-2020 роки. Метою цієї Програми є здійснення заходів щодо зменшення обсягів утворення відходів, їх збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, видалення, знешкодження та захоронення з метою запобігання негативному впливу на навколишнє природне середовище і здоров'я людини, а також впровадження новітніх технологій. Зазначимо, що Урядом вже приймалась загальнодержавна Програма поводження з відходами на період до 2005 року. Однак її заходи було профінансовано лише на 5%, тобто можна говорити про декларативність цього нормативного документу.

Таким чином, питання щодо вирішення проблеми відходів матиме позитивну динаміку, але за умови системного здійснення заходів щодо зменшення обсягів утворення відходів та безперервного цільового фінансування цих заходів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Малей О. В. Деякі аспекти діючого економічного механізму у сфері поводження з відходами [Текст] /О. В. Малей // Технологічний аудит та резерви виробництва. – 2012. - № 6/1(8). – С. 19-20.
3. Міщенко В. С. Світ відходів і Україна в ньому [Текст] / В. С. Міщенко // Дзеркало тижня. Україна. - 2012. - № 25. - С. 10.
4. Міщенко В. С. Нормативно – правові та економічні аспекти поводження з відходами в Україні [Електронний ресурс]/ В. С. Міщенко, Г. П. Виговська // <http://waste.ua/eco/2012/waste-management/legislation/>.

Екологічний менеджмент у загальній системі управління : збірник тез доповідей Тринадцятої щорічної всеукраїнської наукової конференції, м. Суми, 17-18 квітня 2013 р. / Відп. за вип. О.М. Теліженко. — Суми : СумДУ, 2013. — С. 91-94.